

Kerndocument gezamenlijke lobby inzet

Inhoudsopgave

Aanleiding en doel

1. **Wie en waar?**
 - Waar zitten we nu en waar zouden we moeten zitten?
2. **Hoe ziet de kapstok van thema's en standpunten op hoofdlijnen er uit?**
3. **Hoe ziet de afstemming en terugkoppeling er nu uit en wat kan beter?**
 - Intern tussen de lobbyisten en extern naar de eigen achterban
4. **Conclusies en advies**

Aanleiding en doel

Lobby is een tijdrovende klus, daarom willen we dat efficiënt organiseren. De juiste mensen op de juiste plekken tegen acceptabele kosten. Energie Samen (ES) en Windunie (WU) zijn de samenwerking aangegaan op diverse vlakken, waaronder ook de lobby strategie. De inzet en de samenwerking beogen we te verbeteren met dit kerndocument. Een overzicht van heldere standpunten, een kapstok voor iedere lobbyist en achterban van ES en WU. Het netwerk van lobbyisten bestaat niet alleen uit collega's van ES en WU, maar ook andere partijen zijn betrokken bij deze gezamenlijke lobby inzet, te weten de Vereniging Friese Windmoleneigenaren (VWF), Vereniging Groningse Windmoleneigenaren (VWG) en enkele prominente leden van ES en WU.

1. Wie en waar?

Waar zitten we nu en waar zouden we moeten zitten?

ES en WU zijn al jaren op diverse lobby platforms vertegenwoordigd. Sinds de hechtere samenwerking tussen de twee partijen, is de lobby inzet verdeeld. WU is namens ES lid van NWEA en heeft zitting in diverse commissies. ES is tevens lid van NVDE en heeft zelf zitting in een aantal commissies aldaar. Onderling vindt afstemming plaats over de besproken punten. De zonontwikkeling-tak van Windunie is lid van Holland Solar en is agenda lid van enkele werkgroepen.

Zie bijlage 1 voor een visuele weergave van de inzet bij NWEA, NVDE en Holland Solar.

Daarnaast zijn we vertegenwoordigd aan de volgende tafels en (werk)groepen buiten NVDE, NWEA en Holland Solar:

- Uitvoeringstafel Elektriciteit en de Subwerkgroep Extra Opgave Hernieuwbaar op Land, Leverend aan de werkgroep Extra Opgave onder de Uitvoeringstafel Elektriciteit (Siward Zomer, Véronique Eldering via Wind op Land commissie NWEA);
- Actieteam Samen Sneller Het Net Op (SSHNO) (Leon Straathof);
- ACM (voorheen Pawex plek, nu ingevuld door Energie Samen) (Leon Straathof);
- Platform Gemeenschappelijke Netbeheerders (GEN) (voorheen Pawex plek, nu ingevuld door Energie Samen) (Leon Straathof);
- Platform LEO (Windunie medeoprichter, Eelco Bots).

In februari 2022 heeft een overleg plaatsgevonden met alle betrokken partijen over de gezamenlijke lobby inzet. Met een aantal stellingen zijn de meningen gepeild.

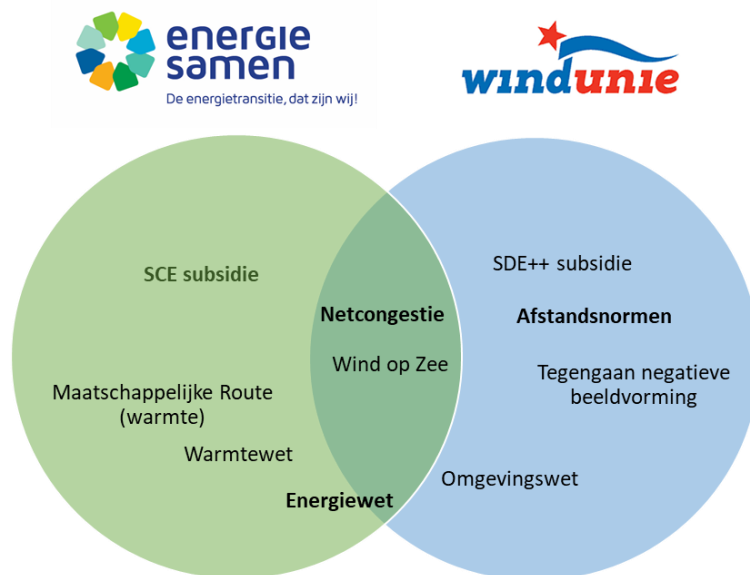
- Lobbyactiviteiten worden in eerste instantie met een 'goed' beoordeeld.

2. Hoe ziet de kapstok van thema's en standpunten op hoofdlijnen eruit?

Samenbrengen van twee stromingen.

ES en WU zijn al jaren op diverse lobby platforms vertegenwoordigd. Met de samenwerking is de inzet (qua personen) al verbeterd. De onderwerpen waarop gelobbyd wordt, zijn deels verschillend en deels overeenkomstig van aard. In dit document brengen we de twee stromingen samen tot één lobby agenda.

De belangrijkste onderwerpen op de gezamenlijke lobby agenda worden in dit hoofdstuk weergegeven met de kern van de standpunten en welke partij/contactpersoon de trekker is.

Figuur 1: de lobby thema's, waarvan de belangrijkste dikgedrukt, en bij wie zit de kennis.

Netcongestie (Energie Samen, Windunie, Leon Straathof, Axel Posthumus)

1. Leg veel meer elektriciteitsnetten aan: verzwaren en uitbreiden

Om de energietransitie mogelijk te maken hebben duurzame elektriciteit opwekkers volledig toegang nodig tot de elektriciteitsmarkt. Dan moeten netbeheerders ze wel aan kunnen sluiten op het elektriciteitsnet, dus er is veel meer infrastructuur nodig.

2. Sluit zon en wind slim aan

Door diverse oplossingen in techniek en regelgeving kunnen bestaande en nieuwe netten maximaal benut worden en de behoefte aan nieuwe netcapaciteit geminimaliseerd. Hiervoor moeten netbeheerders systeemintegratie faciliteren en regelgeving worden aangepast.

3. Verlicht het korte termijn netcapaciteitstekort

Overheden en initiatiefnemers moeten weten welke netcapaciteit direct beschikbaar is en welke capaciteit op termijn beschikbaar zal zijn, in de zoekgebieden voor wind- en zonopwek, die worden bepaald in de regionale energiestrategieën (RES). Gedurende de periode dat er verzwaaard wordt, werken de partijen gezamenlijk door aan verlichting van het netcapaciteitstekort.

4. Versnel de elektrificatie van de vraag

Lobbyen voor energiebeleid waarin versterkt ingezet wordt op elektrificatie van de vraag, door elektriciteit als energiebron goedkoper te maken dan fossiele bronnen.

5. Vergroot het flexibel vermogen

Netbeheerders, overheden en marktpartijen bereiden zich voor op de situatie in de nabije toekomst dat de opwekpiek vele malen groter wordt dan de vraagpiek. Hiervoor moet duurzame opwek in de tijd kunnen worden losgekoppeld van afname en moeten overschotten worden benut in tijden van tekorten.

6. Benutten van het potentieel van prosumenten en energiegemeenschappen

Benut maximaal de mogelijkheden om lokaal te balanceren, en de rol van de prosument (persoon die producent en consument van stroom tegelijk is) daarin. Zoals stimuleren eigen verbruik achter de meter, energiemanagement, mogelijk maken van balanceren op wijkniveau (zonnepanelen, EV, warmtepomp, inductie) en dus onderlinge uitwisseling faciliteren.

7. Creëer ruimte in de regelgeving

Alle partijen hebben behoefte aan heldere regels in de Energiewet en Netcodes, waarin iedereen weet waar ze aan toe zijn, waarin de schaarse capaciteit op een rechtvaardige manier wordt verdeeld, en waarin alle partijen worden geprikkeld tot maximale inspanning om het netcapaciteitstekort te verlichten.

8. Realiseer radicale transparantie

Om gezamenlijk aan korte- en lang termijn oplossingen te kunnen werken dienen netbeheerders en aangeslotenen veel beter te weten wat ze aan elkaar hebben.

Energiewet (Energie Samen, Siward Zomer en Ries Verhoeven)

De energietransitie is onder meer een transitie in wet- en regelgeving. De energietransitie landt met name in de Energiewet, de Omgevingswet en de Warmtewet.

De Energiewet 1.0 moet de bestaande Elektriciteitswet, Gaswet en Warmtewet vervangen. Het ministerie van EZK publiceerde 17 juli 2020 het werkdokument 'Contouren van de Energiewet' ([pdf](#)). Energie Samen heeft samen met experts een uitgebreide reactie geschreven naar aanleiding van de consultatie op deze nieuwe wet. Een van onze aandachtspunten is de borging van de rol van energycommunities. Daarnaast ligt de focus op netaansluiting, transport en congestiemanagement.

Omgevingswet (Windunie, Yannick Heijne)

De belangrijkste ruimtelijke wet- en regelgeving en vergunningprocedures waar je met de ontwikkeling van zon- en windprojecten mee te maken hebt, worden samengepakt in de nieuwe Omgevingswet. De regels voor ruimtelijke ontwikkeling worden vereenvoudigd en samengevoegd. De inwerkingtreding van deze wet is keer op keer uitgesteld, op zijn vroegst gebeurd dit 1 januari 2023. De omgevingswet beslaat de hele breedte van de ruimtelijke ordening, niet enkel duurzame energie. We zullen geen actieve lobby op dit onderwerp voeren, maar wel vinger aan de pols houden over de invoering en de nieuwe ruimtelijke ordening procedures die voor projecten gaan gelden.

Warmtewet (Energie Samen, Siward Zomer en Gerwin Verschuur)

De overheid werkt momenteel aan een nieuwe warmtewet. In 2020 zijn al suggesties gedaan op de conceptwarmtewet, zoals het [warmteschap](#) en mogelijkheden om de positie van bewoners te versterken. Die is nodig omdat er veel gaat veranderen op het gebied van energie. Er worden nieuwe warmtebronnen ontwikkeld en warmtenetten aangelegd. Ook ontstaan er energiecoöperaties en -collectieven waar gebruikers zelf hun warmte willen organiseren en beheren. Daarom moeten er nieuwe regels komen voor de manier waarop overheid, energiebedrijven, netbeheerders en consumenten gaan samenwerken. In de eerste versie van de warmtewet lijkt de rol van bewonerscoöperaties niet vanzelfsprekend te worden vastgelegd. Momenteel is Energie Samen met de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) in gesprek om meer grip te krijgen om het proces rondom de warmtewet.

De Maatschappelijke Route (inz. Warmte) (Energie Samen, Siward Zomer en Gerwin Verschuur)

Naast 1) de individuele route om particulieren individueel over te halen om hun woning te verduurzamen en 2) de top-down grootschalige planmatige route is een derde route nodig om de verduurzaming van de gebouwde omgeving te versnellen: 3) de maatschappelijke route of samenlevingsroute genoemd. Die route heeft een groeiend draagvlak in de samenleving. Als burgers zelf de regie voeren op hun warmtevoorziening voelen zij een grote verantwoordelijkheid hiervoor en leidt dit tot een groter en sneller te realiseren draagvlak. Ook uit de evaluatie van de Proeftuinen Aardgasvrije wijken blijkt dit. Energie Samen pleit ervoor dat het maatschappelijk belang van deze route in de landelijke visie op de transitie naar duurzame warmte wordt erkend, en (financiële en beleidsmatige) ondersteuning krijgt vanuit het rijk.

SCE subsidie coöperatieve energie (Energie Samen, Siward Zomer en Ries Verhoeven)

Effect verlaging Energiebelasting op oude Postcoderoosregeling (PCR)

Het kabinet heeft besloten om de energiebelasting op elektriciteit voor 2022 fors te verlagen ten opzichte van het oorspronkelijke voorstel. Dit is heel zuur voor veel vroege investeerders in duurzame energie en mogelijk financieel problematisch voor veel postcoderooscoöperaties onder de PCR. Energie Samen verkent de opties voor een afkoopregeling voor postcoderooscoöperaties onder de PCR. Meer informatie is te vinden op deze [website](#).

SCE-Tarieven

De Subsidieregeling coöperatieve energieopwekking (SCE) gaat jaarlijks open, in 2022 op 1 maart, met de tarieven op basis van het eindadvies van PBL. Met de meest recente bedragen zijn nauwelijks rendabele projecten op te zetten. Energie Samen is met het ministerie van EZK en PBL in gesprek over het aanpassen van de voorgestelde SCE-tarieven. Meer informatie is te vinden op deze [website](#).

SDE++ subsidie

Bedragen

De SDE++ opent jaarlijks het digitale loket met steeds bijgewerkte bedragen, op basis van onderzoek en advies van het PBL. In voorbereiding op een nieuwe SDE++ ronde is er een consultatiemoment van PBL waarin Windunie input levert op de rekenmethode, waar uiteindelijk adviesbedragen uit komen rollen. Tevens wordt invloed uitgeoefend op het ministerie van EZK (de beleidsbepaler) op voorwaarden als momenten van opening, lengte van fases en gereserveerde budgetten per techniek (RVO = uitvoering). De focus van onze inzet ligt op de technieken Wind op Land, Wind in Meer en de zon op veld technieken.

Participatie paradox: wens en wet- en regelgeving sturen steeds meer en op steeds groter aandeel participatie voor de omgeving van zon- en windparken. Daar staan echter grotere kosten tegenover om de participatie op te tuigen. Dit soort kosten wordt nu onvoldoende meegenomen door PBL.

35TWh drempel

Hoewel nooit als harde cap (drempel) bedoeld, wordt de 35TWh nu wel genoemd als bijna gehaalde doelstelling qua gerealiseerde duurzame opwek. Dit jaar of volgend jaar zou de 35TWh gehaald worden aan toegekende SDE++ subsidies in de Hernieuwbaar op Land categorieën (zon en wind). Dat zou betekenen dat ontwikkelprojecten deze categorieën als heel snel geen aanspraak meer kunnen maken op de subsidie. Recent nieuws (april 2022) is dat een motie in de Tweede Kamer is aangenomen waarin de 35TWh losgekoppeld wordt van de SDE++ regeling. De vraag die overblijft is hoeveel van de extra ruimte binnen de subsidie toegekend wordt aan wind en zon op land t.o.v. andere technieken.

Met de huidige stroomprijzen ontvangen parken geen SDE++ gelden. Vanuit dat opzicht lijkt een SDE++ niet nodig. Echter, banken zien het als een belangrijke garantie op basis waarvan zij financiering aanbieden. Het is een vrij zekere inkomstenstroom. Zonder die garantie, zullen banken zoeken naar andere garanties of minder financiering bieden.

Voor dit jaar (2022) is dat nog niet aan de hand. Echter staat het hoog op de agenda om hier wat aan te doen: of de drempel te verhogen, of met een overgangsregeling komen.

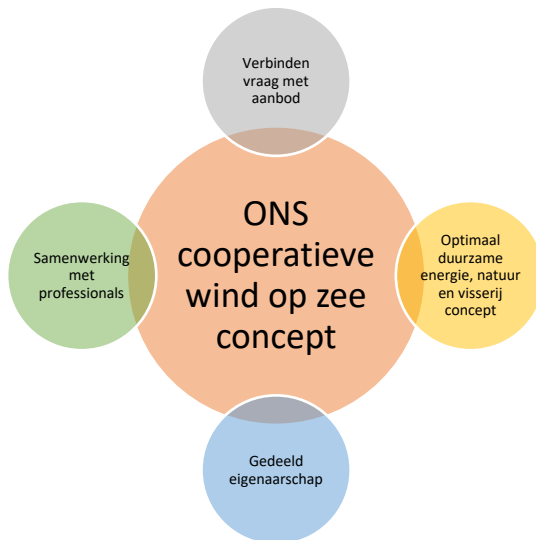
Het ministerie van Economische Zaken heeft in ieder geval bevestigd dat ze ook in 2023 nog indieningen en beschikkingen verwacht. Er wordt aangedrongen op meer openheid over de rekenmethodes en afwegingen.

Wat na SDE++ subsidie

Het is onzeker of er over twee á drie jaar een onrendabele top bestaat, er wordt gesproken over een overgangsregeling als de 'bodemprijsgarantieregeling'. Vorig jaar is een proces begonnen met partijen in de sector om te onderzoeken wat er gebeurt als de SDE++ niet meer voor Wind op Land geldt. Dat proces eindigde met een soort SDE-light, zonder goed uitgewerkte onderbouwing. De lobby inzet richt zich op het werkbaar laten zijn van een overgangsregeling en deze niet te snel, of sneller dan de uitwerking toelaat, in te laten gaan.

Wind op Zee (Energie Samen, Windunie, Siward Zomer, Axel Posthumus)

De doelstelling is het ontwikkelen en exploiteren van windenergieprojecten op zee gebaseerd op het ONS coöperatieve wind op zee concept.

Figuur 2: De vier pijlers van ONS coöperatieve wind op zee concept

Het spel op de Noordzee wordt nu vooral door internationale partijen gespeeld. Ons doel is juist:

- Gemeenschap betrekken
- Natuur inclusief ontwikkelen
- Leveringszekerheid voor Nederland

Vroeg of laat leidt dat tot meer draagvlak en daarmee tot een grotere kans op een succesvolle energietransitie.

Er wordt samen gewerkt in de lobby op Europees niveau om burgerparticipatie belangrijker te maken in tenders. Er zijn al goede voorbeelden in Europa. Energie Samen, Windunie en een aantal van de (grote) leden zijn nu een consortium gestart om de criteria van tenders actief te beïnvloeden t.b.v. burgerparticipatie. Verdere consortia zullen in de toekomst nodig zijn, onder andere kapitaalkracht is nodig op de markt van Wind op Zee. Er is momenteel geen specifieke tender op het oog om mee te doen, maar zodra de criteria goed zijn, zal daarop ingesprongen worden.

Afstandsnorm en Activiteitenbesluit (Windunie, Yannick Heijne, Suzan Tack)

In het Coalitieakkoord van Rutte 4 is de afspraak opgenomen om te komen tot een afstandsnorm. De normering omvat de onderwerpen afstand, geluid, slagschaduw, externe veiligheid en lichtschittering. Dit naar aanleiding van een uitspraak van de Raad van State (op basis van het Nevele arrest) waaruit volgende dat de normeringen uit het Activiteitenbesluit geschrapt/op inactief gezet zijn. De uitwerking van de nieuwe normen loopt nu. Een harde afstandsnorm is ongewenst, brengt risico voor bestaande parken mee en heeft milieutechnisch weinig toegevoegde waarde. Kans is groot dat er een nieuwe norm komt met (deels) een vaste afstandscapcomponent, dus richt de lobby zich op een voor nieuwe projecten gebruiksvriendelijke norm en een uitzonderingspositie van bestaande parken.

Met name qua geluid wordt overlast ervaren. Afstand hangt maar deels samen met geluid, onder meer door de ruimtelijke situatie (andere geluidsbronnen, type omgeving) en verschillend brongeluid per type windturbine. Daarnaast biedt een afstandsnorm minder ruimte voor (lokaal) maatwerk waardoor windprojecten minder goed ingepast kunnen worden. Dit kan betekenen dat een qua milieueffecten inpasbaar windproject kan sneuvelen vanwege een starre afstandsnorm en zo gaan er onnodig schaarse locaties verloren. Ten derde is het onwenselijk om tot een geluidsnorm specifiek voor windmolens te komen, met een ander regime dan andere geluid producerende elementen in het landschap.

Tegengaan negatieve beeldvorming (Windunie, Sigi Simons)

Windmolens en zonnevelden komen regelmatig negatief in het nieuws door de overlast die ze veroorzaken. De lobby richt zich op het erkennen en niet ontkennen van de overlast. Maar vooral op het weerleggen van valse informatie en objectieve informatie verspreiden. Doel is het gesprek te voeren op basis van wetenschappelijk onderzoek, objectieve informatie, etc.

3. Hoe ziet de afstemming en terugkoppeling er nu en idealiter uit

- a. Intern tussen lobbyisten van Energie Samen en Windunie
- b. Extern naar de eigen achterban

Afstemming intern:

- Samenwerking ES en WU op directie- en managementniveau
- 1x/ 6wk overleg met alle collega's uit de NWEA-commissies
Timing: in de week voor de commissievergadering Wind op Land
- 1x/ 6wk overleg Windunie en Energie Samen
Hoofdrospelers lobby (Véronique, Siward, Leon, Ries)
- Bilaterale afstemming op onderwerp, waarbij Véronique en Ries optreden als vraagbaak en contacten leggen voor collega's.

Terugkoppeling achterban:

- Windmaand
- Nieuwsbrief Energie Samen
- Verslaglegging voor leden Coöperatie Windunie via MijnWindunie
- Energie Samen Lobby bijpraatsessie d.m.v. webinar; gepresenteerd door Siward en Ries.
- Terugkoppeling op eigen bijeenkomsten zoals Algemene Ledenvergaderingen, Regiobijeenkomsten en kleinere initiatieven.
- Openbare lobby strategie van Energie Samen

Hoe zou dat er idealiter uit zien?

Wat kan beter op basis van stelling in openingsbijeenkomst (februari '22):

- Volledige thema lijst
- Zichtbaarheid van onszelf en van onze resultaten
- Communicatie naar en betrekken van leden
- Samenwerking met andere duurzame opwekverenigingen
- Coöperatieve flex prominenter positioneren
- Interne afstemming door de vertegenwoordigers t.b.v. een efficiënte vertegenwoordiging

Idealiter weet iedereen elkaar directer te vinden, waarbij dat niet afhangt van enkele personen binnen beide organisaties.

Hoe zou je geïnformeerd willen worden?

- Mail
- Regulier overleg (wat is er bereikt, wat komt er aan)
- A4 met doelstelling in plaatjes, om herhaling te voorkomen
- Nieuwsbrieven in opmaak, met leuke plaatjes
- Suggestie: podcast
- Openbaar lobby strategie document
- Intern betrokkenen beter laten afstemmen via bijv. Teams
- Via de mail (6 wk) en regulier overleg (per Q, per half jaar)
- Duidelijk aanspreekpunt voor leden met vragen
- EU Rescoop voorbeeld zoals verwoord door Siward spreekt aan.

4. Conclusies en advies

- Wat duidelijk naar voren kwam is dat lobby voortgang en informatie in hapklare brokken richting achterban zou moeten: toegankelijk, concreet, tastbaar en in herkenbare taal. Energie Samen doet dat middels een terugkerend webinar en de nieuwsbrief. Windunie doet dat ook via de nieuwsbrief (de Windmaand). Webinars zijn wel eens geprobeerd, maar daar komen weinig leden op af. Vervolg vraag is of de huidige middelen afdoende zijn of juist niet?
- Een breed gedragen wens is om dubbelingen in commissies te voorkomen. Echter op basis van de nu bekende informatie, zie bijlage 1, valt de dubbele inzet heel erg mee. Vinger aan de pols houden of NWEA/NVDE commissies gaan samenvoegen. Andere ontwikkelingen op dat gebied kunnen ook voor efficiëntere inzet van mensen zorgen. Zie tevens aanbeveling 2.
- De drie wetten (Energie, Warmte, Omgeving) zullen een belangrijk kader blijven voor de werkzaamheden van Energie Samen en Windunie. Daar is een slag te maken in het professionaliseren van de kennis inhouse en informatievoorziening.
- Financiële paragraaf als vervolgstap: wie betaald wat aan contributie, ureninzet etc.

Aanbevelingen NWEA/NVDE:

1. Een persoon, minimaal als agendalid, bij de werkgroep Omgevingswet van de NWEA.
2. Een persoon extra op het dossier Netcongestie, om Leon Straathof te ontlasten en de kennis breder te verspreiden. Welke commissies en/of werkgroepen in overleg.
3. Frequenter contact tussen leden van de werkgroepen en de Windunie mensen in de bovenliggende subcommissies, om beter van elkaar te snappen wat er speelt en niet enkel luisterend oor te zijn. Denk aan: Jan Pronk – Yannick Heijne. Leon Straathof – Janet Nienhuis, Ries Verhoeven - Yannick Heijne.

Aanbevelingen interne afstemming:

4. Ries en Siward toegang geven tot archivering NWEA notulen op de Windunie Sharepoint en vice versa voor NVDE notulen bij Energie Samen. Ook een agenda met data van de verschillende werkgroepen en commissies.
5. Overleg Windunie en Energie Samen: standaard agenda met relevante onderwerpen (inhoudsopgave van dit document) Om de 6 weken met Veronique, Siward en Ries.
6. Een keer per half jaar met alle lobbyisten samen komen. Startbijeenkomst op basis van def. Gezamenlijke lobby inzet document (eind mei). Afstemming 'op de werkvloer' kan steviger, dan alleen op niveau Axel/Siward. Nu enkel Veronique en Ries, wellicht wat dun. Zij houden zich bezig met de juiste mensen met juiste mensen/informatie koppelen, niet enkel inhoudelijk luisteren. Met een verbeterde samenwerking op de werkvloer, worden de contacten op inhoud ook meer en beter.
7. De volgende stap is een Lobby-jaar-plan (op ca. 1 A4) met daarin concreet: de gezamenlijke lobby ambitie, concrete doelstellingen voor dat jaar, de te volgen strategie, de actiepunten die ondernomen moeten worden om de strategie uit te voeren, wat de kosten zijn en mogelijk een dashboard om de voortgang op bij houden.

Aanbevelingen externe relaties:

8. Verbeteren lijnen met ministerie van Economische Zaken: namen van en de relaties met ambtenaren.

Discussie punt inzake inzet NWEA:

'Kerstboom': de werking binnen NWEA is dat punten vanuit de werkgroepen omhoog gebracht worden, via subcommissie, commissie Wind op Land naar het bestuur. Deze ontwikkeling is volop gaande binnen NWEA en krijgt in de loop van 2022 verder vorm. In ieder geval is het een overweging waard om de inzet van Windunie/Energie Samen te herzien van focus op commissies naar focus op werkgroepen. Een aantal andere grote leden van WU en/of ES zitten in de commissies, wanneer daar meer aansluiting bij gevonden wordt, heb je meer spreiding en zit je ook bij de bron van de informatie.

Nick (subcommissie Financiën):

In de subcommissies en werkgroepen gebeurt het echte werk. Als ik eerlijk ben vind ik bijv. de cie WoL vooral een praatclub met weinig diepgang en slagkracht. Goed om te zorgen dat we in de subcommissies zitten en daarbij ook te voorkomen dat we met te veel dubbelingen zitten. Er moeten niet drie mensen uit 'onze' hoek in een commissie zitten. Mits deze mensen uiteraard het standpunt van ES/WU uitdragen en niet (enkel) dat van hunzelf.

Yannick (subcommissie Ruimte):

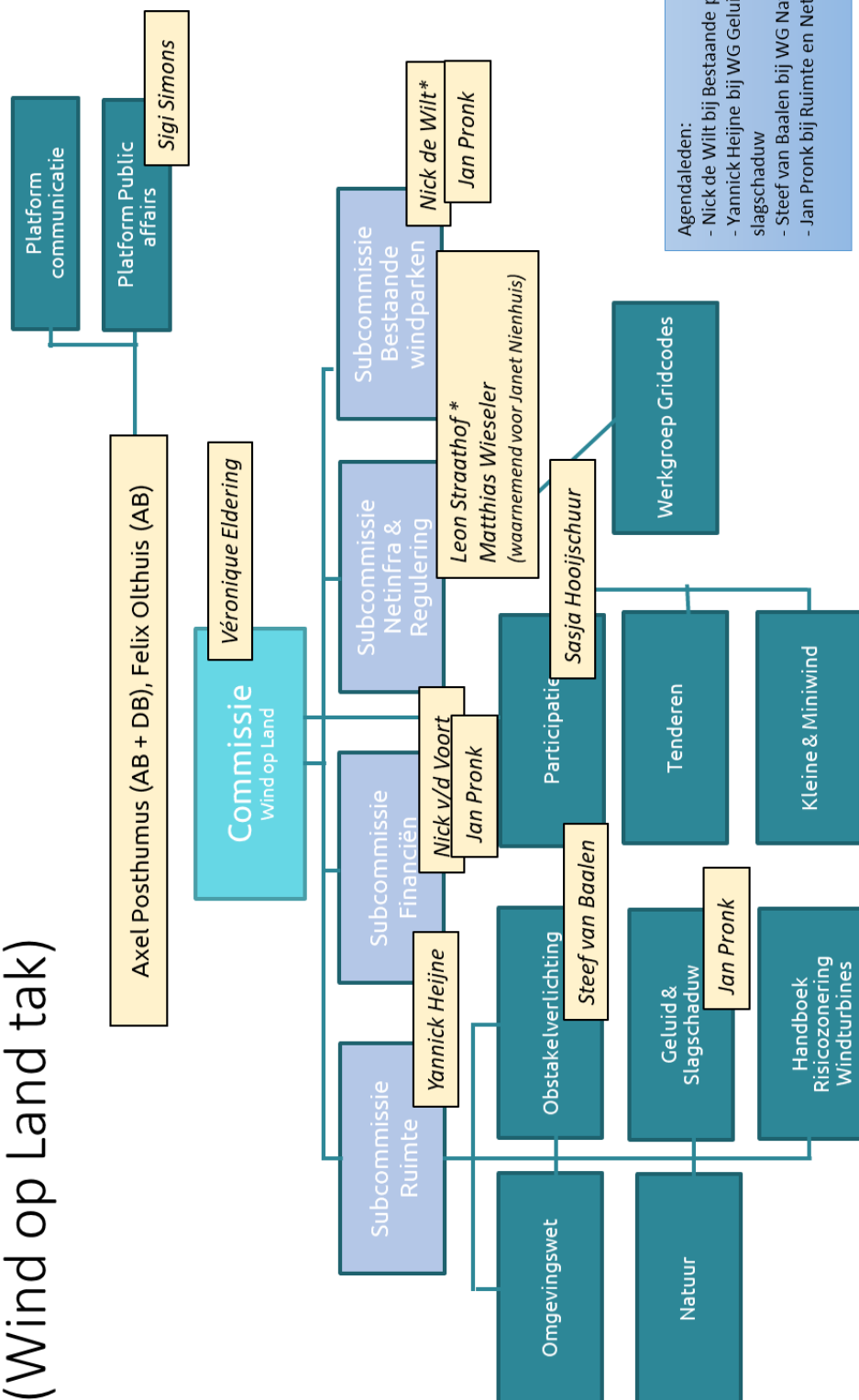
Eens met Nick, waarbij ik de rol van de subcommissies cruciaal vind. Bij de subcie Ruimte is mijn indruk dat de werkgroepen geen beslissingen nemen, maar enkel voorstellen voorleggen. Daarnaast kan er ook een gat ontstaan met bredere thema's (bijv. omtrent Nevele Arrest en RESsen) die niet direct in een specifieke werkgroep vallen. Ook een koppeling maken met Ries die in de werkgroep Ruimte en Omgeving van de NVDE zit.

Conclusie/aanbeveling:

De subcommissies zijn een belangrijke schakel in de opbouw van de NWEA, daar focus op blijven houden qua inzet. De Wind op Land commissie heeft wel het mandaat om goedkeuring aan stukken te geven, of ze terug te sturen indien niet goed genoeg. Voor het netwerk en overzicht is het wel goed om daar in te blijven zitten. Meer focus op werkgroepen dan nu is wel eens gewenst op specifieke onderwerpen, maar niet te betalen uit huidig budget.

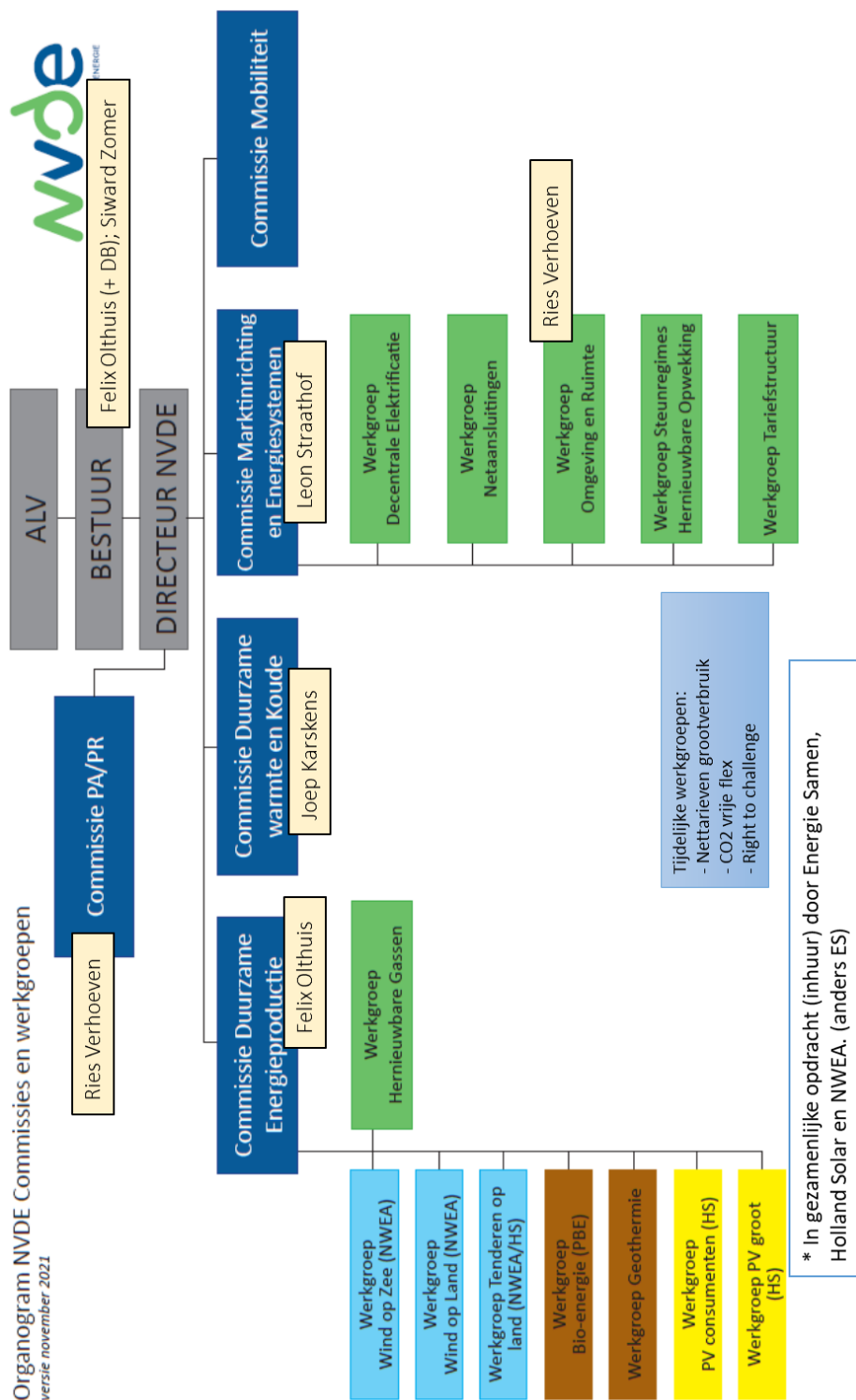
Bijlage 1: huidige inzet NWEA, NVDE en Holland Solar.

Vertegenwoordiging WU/ES in NWEA Commissies (Wind op Land tak)

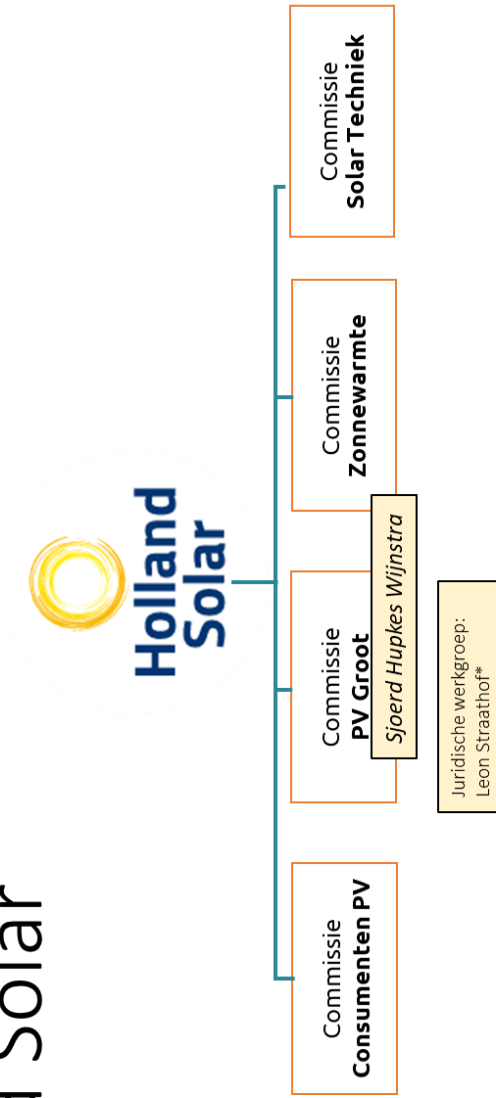

* In gezamenlijke opdracht (inhuur) door Energie Samen, Holland Solar en NWEA. (anders ES)

Vertegenwoordiging WU/ES in NVDE Commissies

Holland Solar

- **Commissie PV Groot:** deze commissie houdt zich bezig met de dossiers die van belang zijn voor de markt van (middel)grote dakgebonden en grondgebonden zonnepanelensystemen waaronder de SDE+-regeling, ruimtelijke inpassing, integratie in het elektriciteitsnetwerk en maatschappelijke participatie.
 - Onder de commissie vallen nog enkele werkgroepen

Bovendien heeft Holland Solar zitting in diverse commissies en werkgroepen van de NVDE.

* In gezamenlijke opdracht (inhuur) door Energie Samen, Holland Solar en NWEA. (anders ES)